

**ФОНДАЦИЯ ЗА РАЗВИТИЕ
НА ПРАВОТО НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В
БЪЛГАРИЯ**

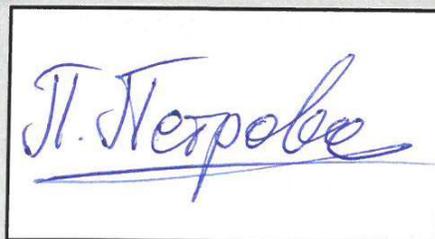

**ГОДИШЕН
ДОКЛАД
2024Г.**

Настоящият годишен доклад е изготвен в изпълнение на задълженията на ФРПЕСБ по чл. 40, ал. 2 от ЗЮЛНЦ.

Той си поставя за цел да резюмира дейността на фондацията през 2024г.

Изготвен от: председателя Петя Петрова

A rectangular box containing a handwritten signature in blue ink. The signature is written in a cursive style and appears to read "П. Петрова".

Мисия

Нашата мисия е да формираме правосъзнание у българските граждани чрез разясняване на фундаментите на правото като регулатор на обществени отношения и запознаване с правомощията на основните държавни институции, както и да ги насърчим активно да упражняват граждански контрол върху тях. Ние популяризираме европейските политики и ползите от европейската интеграция, като така допринасяме за възприемането на ЕС като общност на споделени ценности. Работим за ефективен законодателен процес, като насърчаваме приобщаването на гражданите към него чрез инструмента на общественото обсъждане. Предаваме познания за правото на ЕС на български юристи с цел достигане до най-високите стандарти на правоприлагане в Съюза, за да постигнем хармонизация между българската и европейската правна система.

Визия

Нашата визия е за общество, в което всеки гражданин притежава високо правосъзнание и е овластен чрез него да допринася за постигане на правилност чрез правото. В това общество Европейският съюз се възприема като общност на споделени ценности, с чиито политики и дневен ред българските граждани се ангажират активно. Общество, устремено към върховенството на правото и пълноценното взаимодействие между българската и европейската правна система.

Цели

Целите на Фондацията са:

-Да повишава знанията на българските граждани, с фокус върху младежите, за гражданското, административното, наказателното право и правото на ЕС и международното право

- Да популяризира българските и европейските институции, техните компетенции и работа
- Да повишава избирателната култура на българските граждани, включително за европейските избори
- Да променя нагласите в българското общество за ЕС и ползите от европейската интеграция
- Да разяснява политиките на ЕС и да повишава интереса на българските граждани към тях
- Да работи за качествено транспониране на европейските директиви
- Да повишава знанията на българските юристи в областта на правото на ЕС
- Да подпомага гражданския сектор в провеждането на застъпнически кампании чрез разработване на различни инструменти като методологии, насоки и др. и чрез предоставяне на консултации
- Да участва активно в процеса по обществено обсъждане чрез становища и да насърчава участието на НПО-та и граждани в него
- Да участва в работни групи за изготвянето на законопроекти и да работи за прозрачност на съставите на работните групи към министерствата и за публичност на протоколите от техните заседания
- Да работи за налагането на последващата оценка на въздействието на законопроектите като стандарт, гарантиращ качествено законодателство

СТАНОВИЩА

Становище по ЗИД на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции (ЗПИИАКОРНФС)

ФРПЕСБ

Относно: Становище по Проект на Закон за изменение на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции **30. април 2024г.**

Уважаеми дами и господа,

Фондацията за развитие на правото на ЕС в България изготви настоящето становище във връзка с проекта на Закон за изменение на Закона за признаване, изпълнение и изпращане на актове за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции.

В съпровождащите ЗИД документи се открива разминаване между поставените цели и очакваните резултати от законодателните изменения. В т.2 от мотивите на ЗИД е посочено, че: „С предложените изменения **се цели промяна** в състава на компетентния първоинстанционен съд, както в случая е окръжният съд, **с която да се осигури съдебен състав, съобразен с фактичката и правна сложност на разглежданите дела**“. От т. 3 обаче е видно, че вместо постигане на съобразяване на съдебните състави с фактичката и правна сложност на делата, очакваните от промените резултати са: „възможност за оптимизиране на съдебния процес и степента на индивидуалната натовареност на съдиите от окръжните съдилища“ и „по-добър баланс в правилното функциониране на окръжните съдилища“. Посоченото разминаване произхожда от това, че предложените изменения действително са годни да постигнат очакваните резултати, но те явно се предлагат с цел, различна от формално посочената в мотивите на ЗИД. Очевидно действително желаната цел е облекчаване на натовареността на окръжните съдии, а не съобразяване на съдебните състави с фактичката и правна сложност на делата. Въпросът кой съдебен състав трябва да разгледа делото, погледнат от ракурса на фактичката и правна сложност на делата, не е свързан със състава на съда по смисъла на чл. 28 от НПК. Той касае материалната /предметната/ подсъдност по смисъла чл. 35 от НПК. Чл. 35 от НПК разпределя делата по различни по йерархичност съдилища, стъпвайки на критериите фактичката и правна сложност, за да осигури разглеждане на по-сложните дела от по-опитни / както с по-голям юридически стаж, така и с повече житейски опит/ съдии. Съответно поставената в мотивите на ЗИД цел за съобразяване на съдебните състави с фактичката и правна сложност на делата, следва да бъде постигната с изменения, касаещи предметно компетентния да разгледа делата съд – този подход е единственият съобразен с фундаментите на българския наказателен процес. Т.е. въпросът кой съдебен състав трябва да разгледа делото, погледнат от ракурса на фактичката и правна сложност на делата, всъщност е въпрос състав в **кой съд от йерархичната система на съдилищата следва да разглежда делата като първоинстанционен**. Смисълът на конструирането на съставите по чл. 28 от НПК, към който мотивите на ЗИД реферират, е различен. От анализа на разпоредбите на трите точки на ал. 1 на чл. 28 става ясно, че възприетият от законодателя критерий за диференциация на съставите, е **тежестта на наказанието**. Тази тежест отразява **значимостта на засегнатите права и интереси** на осъдения^[1] и няма ни най-малка връзка с фактичката и правна сложност на делата. Така и най- елементарното убийство по чл. 115 от НК, неотличаващо се нито с правна, нито с фактическа

[1] Стойнов, Ал. Наказателно право. Обща част. Второ издание, София, 2019, стр. 464.

сложност, ще бъде разгледано от първоинстанционен състав, състоящ се от един съдия и двама съдебни заседатели съобразно разпоредбата на чл. 28, ал. 1, т.2 НПК заради специалния минимум от 10 години лишаване от свобода по чл. 115 НК, докато подправката на документ дори да се отличава с фактическата и правна сложност винаги ще бъде разгледана в състав от един съдия, тъй като чл. 308 НК предвижда специален максимум от 3 години лишаване от свобода. Ако се вгледаме в трите разновидности на първоинстанционни състави, ще се уверим допълнително във верността на горния извод. Колкото по-тежко е предвиденото наказание, толкова повече нараства и броят на предвидените членове в състава, но далеч не с такива членове, които имат касателство към фактическата и правна сложност на делата, напротив, основните членове, с които законодателят е предвидил, че следва да разшири състава на съда, са лица без юридически познания – съдебните заседатели. Основният принос на съдебните заседатели е за публичността приобщаването на обществеността към правораздаването. Увеличаването на състава със съдебни заседатели пропорционално на увеличената тежест на наказанията е гаранция правата и интересите на подсъдимите, но тя не е свързана единствено с правилното прилагане на закона. Съобразно всичко горепосочено, ФРПЕСБ призовава предложените законодателни промени да бъдат преосмислени. Препоръчваме да се помисли за вариант, който съчетава интересите на правосъдието /намаляването на натовареността на окръжните съдии/ с интересите на гражданите / гаранциите за справедлив съдебен процес/, вместо безусловно първите да вземат превес над вторите. Тук отбелязваме и че най-правилният подход за решаване на действително сериозните проблеми с натовареността е чрез комплексни промени в Закона за съдебната власт / за който понастоящем също има ЗИД, следователно сега моментът е подходящ/, включително относно определянето на щатните бройки за съдии и разпределението им по съдилища, процентите натовареност, критериите за това разпределение, конкурсите и т.н. Но облекчаването на натовареността не следва да се постига на парче в процесуални закони за сметка както на правото на българските граждани на справедлив съдебен процес, така и на ролята на България на пълноценен участник в сътрудничеството по наказателноправни въпроси в ЕС. Предлагаме, в случай, че се държи да се направят изменения в посоката на представения ЗИД, да се търси по-дълбоко реструктуриране на процесуалния модел на съдебно признаване на актовете за конфискация или отнемане и решения за налагане на финансови санкции. По-конкретно, възможно е диференциране на съдилищата, които действат като първоинстанционни /т.е. разпределение м/у районни и окръжни/ по ЗПИИАКОРНФС съобразно фактическата и правна сложност на получените искания /съобразно престъпленията, за които са постановени конфискациите и другите финансови санкции и оценката за тяхната фактическа и правна сложност, дадена от българския законодател – чл. 35 НПК/ или на съставите, които разглеждат делата, но въз основа на ясен критерий – единственият възможен е степента на засягане на правата на гражданите, спрямо които е постановена конфискация или др. санкция /т.е. стойността на имуществото/. Това би изглеждало така: делата по ЗПИИАКОРНФС да се разглеждат от един съдия, ако стойността на конфискуваното/ подлежащото на отнемане имущество е на стойност до Х лв. и в състав от трима съдии над тази стойност. По-широкият състав е значим най-вече поради това, че е своеобразна антикорупционна мярка.

С уважение,
Петя Петрова
Председател на ФРПЕСБ

Petya
Petrova

Digitally signed by
Petya Petrova
Date: 2024.04.30
15:53:41 +03'00'

СТАНОВИЩА

Становище по ЗИД на Наказателния кодекс (НК), чиято цел е хармонизацията му с Римския статут (РС).

Становището се фокусира върху структурата и съдържанието на предвидените да бъдат приети състави на агресия.

Ф Р П Е С Б

Относно: Проект на Закон за изменение и допълнение на Наказателния кодекс

29 април 2024г.

Уважаеми дами и господа,

Фондацията за развитие на правото на ЕС в България изготви настоящето становище във връзка с една от основните промени, които се правят със ЗИД, а именно - криминализацията на агресията.

На първо място, като позитивен следва да се отчита отказът от механично пренасяне на текстовете от Римския статут в НК и вместо това предпочитането на криминализацията на същите явления, но през структуриране на съставите на основата на непосредствения обект[1]. Положителна следва да бъде и оценката на продължението на този подход, изразяващо се в отказа от механично пренасяне на хипотезите на агресия от РС в НК чрез повишаване на абстрактността на формулите и съчетаването на някои от тях поради наличието на свързаност помежду им[2]. Част от препоръките в становището са насочени към допълнително задълбочаване на този подход. Като добра практика следва да се посочи и придържането към традиционни за НК термини, приложено при изготвянето на законопроекта[3].

Препоръките, които ФРПЕС отправя към формулирането на предложените текстове, са в следните направления:

- 1. Конструирание на основния състав на агресия по чл. 407;**
- 2. Субекта на агресията - чл. 407 и 409г;**
- 3. Възможността за идеална съвкупност между деянията в чл. 408 и 407;**
- 4. Участието в агресията на чужда държава - чл. 409.**

[1] Избраният подход е посочен в частичната предварителна оценка на въздействието към проекта, стр. 10. [2] Ibid, стр. 11. [3] Например по отношение на предпочитането на термина „явно“, традиционен за българското наказателно право, пред механичен превод на английската дума manifested - частична предварителна оценка на въздействието към проекта, стр. 12.

Становището по същество е изложено на следващите страници.

С уважение,

Петя Петрова
Председател на ФРПЕСБ

Digitally signed
by Petya Petrova
Date: 2024.04.29
16:34:40 +03'00'

Petya
Petrova
Digitally signed
by Petya Petrova
Date: 2024.04.29
16:34:40 +03'00'

I. Конструирание на основния състав на агресия по чл. 407 Текстът на първата алинея на чл. 8 bis от Римския статут криминализира явлението „акт на агресия“. Този акт следва да отговаря на няколко нормативни критерия – характер, сериозност и мащаб. Във втората алинея е дадена нормативна дефиниция на понятието акт на агресия – то представлява употреба на въоръжена сила. Към това нормативно определение е закрепен и списък с конкретни фактически хипотези, за които е посочено, че потенциално представляват акт на агресия, независимо от обявяването на война. Всички изброени хипотези по същество представляват употреба на въоръжена сила от държава /с редовни или наемни сили/ или подпомагане на такава употреба. Но тези конкретни фактически описания, когато са проявени в конкретна ситуация, за да съставляват акт на агресия, следва да отговорят на нормативните критерии, закрепени в първата алинея – характер, сериозност и мащаб, които кумулативно обосновават явно нарушение на Устава на ООН. В случаите, когато конкретно осъществени фактически действия от вида на тези, изброени в списъка по ал. 2, не покриват критерия за явно нарушение поради своя характер, сериозност или мащаб, те не съставляват агресия. Всъщност списъка по ал. 2 служи за указание, че актът на агресия обхваща употреби на въоръжена сила от една държава срещу друга, ирелевантно от това как нападащата държава определя собствените си действия – видно от израза „независимо от обявяването на война“. Следователно, описаните в чл. 407, ал. 2 от ЗИД хипотези са типични проявления на агресия, а не по-тежки такива – в Римския статут такова указание няма. Вероятно объркването довело до тезата, че тези хипотези са по-тежки произтича от възприемането на формулата „включително срещу нейния суверенитет, териториална цялост или политическа независимост“ като изброяваща основни хипотези на явни нарушения на УООН, относими към разработените в международната практика понятия относно акта на агресия. Всъщност, в тази формула няма отделни хипотези. Накърняването на териториалната цялост на една държава по необходимост води и до накърняване на нейния суверенитет, тъй като властите на нападнатата държава не могат да упражняват в пълнота своята власт на частта от държавната територия, която е нападната. Терминът политическа независимост не е юридически, но явлението, което той описва безспорно в правен смисъл е част от суверенитета. Анализът на петте хипотези по ал. 2 показва, че всички те са свързани с територията /вкл. с военните сили, които осигуряват целостта ѝ/, от което следва, че формулата „включително срещу нейния суверенитет, териториална цялост или политическа независимост“ е излишно широка и объркваща поради включването на неюридически термини в нея, тя не е пригодена към възприетите у нас методи за криминализация – изискването в състава на престъпленията да влизат единствено признаци, които имат значение за обществената опасност[4], т.е. всички признаци на състава да са подчинени на конкретна цел. Препоръките, която отправя ФРПЕСБ към текста на чл. 407, са: **1. Да се премахне формулата „включително срещу нейния суверенитет, териториална цялост или политическа независимост“; 2. Да се премахне ал. 2 и описаните в нея хипотези да бъдат приобщени към чл. 93 от НК като част от нормативната дефиниция на агресия.**

[4] Филчев, Н. Теоретични основи на наказателното законодателство, София, 2004, стр. 64.